

EESTI LAUATENNISELIIDU ISESEISVUMISE RAJAJOONI

VILJAR KASEMAA

Eesti Lauatenniselidu iseseisvumises ning rahvusvahelistesse liitudesse astumises/vastuvõtmises võib paljuski leida sarnasust Eesti riikliku taasiseseisvumise tähtsamate momentidega. Iseenesest mõistetavalt on selle kahe protsessi suurusjärgud võrreldamatult erinevad, kuid iseseisvumise skeemides (idee "tuha all hõõgumine" ja konkreetsete perspektiivide selgimine, iseseisvumise vormistamine, üleliidulisest lauateniselidust lahkulöömine ja viimase lammutamine, rahvusvahelise lauateniseellu integreerimine jne.) on paljud ühised ja ka kronoloogiliselt said need asjad tehtud pea et ühel ajal.

Tuletagem siis põgusalt meelde ajalugu

Oli 80ndate aastate teine pool. Perestroika oli riiklikul ja rahvuslikul tasandil pannud kergelt kihiseva paarikümne aasta vanuse stagnaegse mädasoo. Pole vist kurjast ütelda, et *stagna* oli maad võtnud ka meie lauatenises: Eesti lauatenise "kuldajastu" (*Asta Mittov, Alfred Frants, Albert Kanepi, Evelin Lestali, veidi hiljem Helgi Pesur, Signe Paisjärv-Talu, Johannes Meeksa jpt.*) kuulus juba minevikku. Mingil määral hoidsid meie mainet veel üleval *Jaan Härms* ja *Rein Lindmäe*, esialgu N. Liidu koondive mängijatena, hiljem tunnustatud treeneritena. Neidude/naismängijate seas tegi ilma *Ülle Hüva-Laur, Evelin Lestali* üks talendikamaid õpilasi (*Rein* ja *Alari Lindmäe* ning *Elmo Kivitsa* korval).

Mõningat elevust tõi 80ndate aastate alul Eesti lauatenisesse ka Venemaal siia elama asunud ja just vahetult enne seda paar N. Liidu meistritiitlit võitnud ja nende esimängijaks tõusnud nooruke *Igor Solopov*, kuid enam-vähem sellega lauatenise atraktiivsem pool piirduski. Olime kaotanud oma positsioonid ja rahvusvahelised kontaktid, töö noortega oli hääbumas jne.

(*Igori teema on ilmselt meie lauateniseajaloos sellise tähendusega, mis vajaks eraldi lahtirääkimist või kirjapanemist. Siinkohal tasub vaid meelde tuletada, et selle*

kahtlemata maailma tiiptasemeliste võimetega sportlase diskvalifitseeris N. Liidu Lauatenniseföderatsioon nn. üleminekureeglite rikkumise eest - sisuliselt maksti kätte Venemaa reetmise eest - ja see jättis Igori tema kõige parematel aastatel eemale suurest lauatenisest pea kaheks aastaks. Hiljem Igor küll jätkas ja tegi seda küllaliski edukalt. 35aastasena on ta praegugi meie esinumbr ja kindlaim, kui mitte ainuke punktitooja MMidel ja EMidel, kuid arenguks väga vajalikku tiiptasemel võistlemisse oli tekinud tühihik ja "sinilind" oli ilmselt juba lootusetult ära lennanud).

Selle ajajärgu iseloomustamiseks võiksin vaid tagasihoidlikult lisada, et allkirjutanu üritas igal võimalikul juhul ja viisil rahvusvahelisele lauatenisevalikkusele anda teavet sellest, et kusagil on olemas üks ennast eestlasteks nimetav rahvas, nende ajutiselt okupeeritud riik ja isegi oma lauateniseföderatsioon, millel aga kahjuks ei ole ametlikku rahvusvahelist väljundit. Võimaluse selliseks tegevuseks andsid mulle regulaarsed väljasõidud kohtumikuna või delegaadina rahvusvahelistele tiitlivõistlustele N. Liidu delegatsioon koosseisus. Minu tutvus- ja sõprusringkond lauatenise-VIPide seas oli selleks ajaks kasvanud nimetamisväärseks ja meid ning meie probleeme hakati püsitasandale teadvustama, ehkki esialgu oli (mõningate eranditega) suhtumine meie iseseisvumisse ja rahvusvaheliste liitude liikmeks astumisse silmatorkavalt negatiivne.

Kustmaalt hakkas siis "meie asi" konkreetsemat kuju võtma? Mingit kroonika raamatut ei peetud, koosolekute protokolle on küll säilinud, kuid kirjutan seda lugu vaid mälu järgi. Tagantjäreli võin tõdeda, et üheks käivitajaks oli kahtlemata lugupeetud **Rein Ranne**, kes koostas ka iseseisva lauateniselidu põhikirja esialgse variandi. See sattus minu kätte ja juristina-professionaalina hakkasin seda "kohendama". Umbes samal ajal astus tagasi meie senine president **Aarne Saar**, kes oli föderatsioonil päris asjalikult (pärast **Johannes Küttist**) juhtinud, kuid kellele oli, tema oma sõnade järgi, ala siiski veidi võraks jäänud. Kaalusime mitut uut võimalikku presidendikandidaati, kuid ühel presiidiumi koosolekul tehti ootamatult hoopis mulle ettepanek juhtimine enda peale võtta. Varjamatult oli sellise otsuse taga eesmärk mind korralikult "rakkesse panna", sest peale põhikirja valmiskirjutamise seisis ees hulk muud kirjatööd ja asjaajamist, mis käis koos iseseisvumisega ja rahvusvahelistesse liitudesse astumisega. Minu "ristisadeks" olid vist **Aleksei Martin** ja **Enn Hallik**, kes põhjendasid oma ettepanekut mäletatavasti sellega, et küll Kasemaa teeb selle töö ära põhimõttel *noblesse oblige*. Minust sai niimoodi esialgu föderatsioonil presiidiumi esimehe kohusetähta.

Sõltumatu Eesti Lauatenniselidu kuulutasime välja oma pleenumil 24. novembril 1990. Kinnitasime uue põhikirja, valisime volikogu ja juhatuse ning mulle usaldati presidendiamet. Seda tähtsat sündmust kutsusin kaema ka oma sõbra **Juri Possevini**, N. Liidu lauateniseföderatsiooni presidendi. Mäletan, et pidulikust õhkkonnast andis ta **Marek Viskmanile** kätte NSVL meistersportlase märgi, ja kui ma teatasin koosolijatele, et see jääb meie lauatenisistide jaoks viimaseks selliseks märgiks ja Jurale selle ka siis tõlkisin, avaldas ta muidugi hämmeldust öeldu kohta.

Meie jaoks järgmine tähendusrikas sündmus oli N. Liidu lauateniseföderatsiooni aruande-valimiskonverents Minskis 1989. aastal, kus osalesime koos **Enn Hallikuga**.

Tegin konverentsil ettepaneku anda ELTFile (initsiatiiv tuli meie poolt, kuid meid toetasid tingimusteta ka lätlased ja leedulased) nn. **assotsieerunud liikme** staatus, mis oleks meie sõnastuse järgi tähendanud õigust iseseisvalt astuda rahvusvaheliste liitude liikmeks ja esineda oma lipu all rahvusvahelisel tiitlivõistlustel. Meie nõudmised tekitasid konverentsil paraja segaduse, eriti sattus raevu üks konverentsile komandeeritud üleliidulise spordikomitee "apparatsioon", kes hakkas kõnepuldist "tuld ja tõrva sülitama" ja üritas meid "maa sisse trampida". Tõele au andes olid meil aga ka mõned toetajad, kuid kõnepuldi neist keegi minna ei sõandanud. Küsimus pandi salajaselt hääletamisele, meie avaldus hääletati maha (toetajad ilmnesisid just hääletamisel, sest meie "kaotus" polnudki ei tea mis suur) ning peale seda tegime koos lätlaste ja leedukatega avalduse N.Liidu lauatenniseföderatsioonist väljaastumise kohta. Mäletan, et hambaid kiristades anti mulle kirjutusmasin avalduse trükkimiseks (ikka antil) ja sellega kaasnesid mingid rõvedad kommentaarid. Lugesin meie avalduse puldist maha ja palusime luba jääda konverentsile vaatlejate rollis. Seda meile lubati, pidasime isegi banketi koos teiste delegaatidega maha ning sellega võis ühe etapi Eesti lauatenniseelus lugeda lõppenuks.

Banketil küsis mult ikka veel juhtunust hämmeldunud hea sõber (seninil), üleliidulise föderatsiooni president Juri Possevin, milleks mulle seda kõike vaja on. Nimelt *mulle*, sest isiklikult olin üleliidulises lauatenniseföderatsioonis (välissõite silmas pidades) küllaltki privilegeeritud seisuses (usun, et mitte tänu oma lojaalsusele spordi keskvoimude suhtes). Tol ajal jäi meie käitumine üldse mingiks pühaduse-rüvetamiseks veel paljude silmis. Aeg ja arusaamised olid veel sellised (tuletagem meelde kasvõi IME-programmiga kaasnenud kirgi!).

Iseseisvumise masinavärk oli startinud, asjade edasine kulg oli üldjoontes järgmine.

Pärast Minski kongressi panime oma *rahvusvahelised asjad* kibekiresti käima. Saatsime oma avalduse Rahvusvahelisele Lauatenniseföderatsioonile (ITTF), tuli täita rida formule, tõlkida põhikiri inglise keelde, maksta ära sisseastumis- ja liikmeks maksud, ja mis kõige tähtsam, ITTFi liikmeks vastuvõtmisel on pea et kõige otsustavamaks assotsiatsioon, kellest lahku lüüakse (NSVL LTF), nõusolek. Ette rutates võime öelda, et see nõusolek jäigi meil saamata (enne lagunes N.Liit), sest asja taga seisis tollal veel kõikvõimas **üleliiduline spordikomitee**.

Paberi- ja *lobby*-tööga saime ilusasti hakkama ja kui asjad oleksid sujunud meie soodsalt, oleksime vist esimesena Eesti alaliitudest saanud rahvusvaheliste liitude liikmeks. Minu teada oli asjaajamine meiega umbes sama kaugel vaid ujumisiilidul, seal oli head tööd teinud nende *rahvusvaheline mees Rein Haljand*.

Asjad aga meie soodsaks ei kujunenud. 1991. a. kevadel Jaapanis toimunud MMi ja ITTFi kongressi ajaks olid meil kõik ITTFi astumiseks vajalikud formaalsused täidetud, sisseastumis- ja liikmeks tasutud, sõidurahad Jaapanisse olemas (valuutafinantssid rääkis välja Eesti Merelaevanduse juhtkonnalt, kus töötasin juriidilise osakonna juhatajana ja olin ka juhatuse liige), küsimus oli isegi ITTFi kongressi päevakorras,

kuid Moskva *Lobby* töötas meist kahjuks jõulisemalt. Minu sõidu Jaapanisse blokeeris mu sõber **Juri Possevin** (nagu ta hiljem ise tunnistas ja andeks palus, aga ta täitis muidugi üleliidulise spordikomitee juhtnõure) koos ITTFi tolleagee presidenti jaapanlase **Ichiro Ogimura** ja peasekretäri, Briti impeeriumi alama **Tony Brooks** 'iga. Nende jaoks oli meie iseseisvumise idee selleks ajaks ikka veel (pehmelt öeldes, öeldi ka rängemalt) võõravõitu ja need mehed, kellega mul isiklikul tasandil oli kõige parem ja südamlikum läbisaamine, pidasid paremaks mind kongressile eemal hoida. Ma lihtsalt ei saanud Jaapani viisat(!), ja seda vaatamata väga energilisele tegutsemisele. Aga, nagu öeldud, küsimus oli kord juba kongressi päevakorras ja otsus tehti "saalomoniik": **meid ei võetud ITTFi vastu, avaldust ei lükatud ka tagasi, otsustamine lükatil lihtsalt edasi (ootama paremaid aegu)**.

Paremad ajad saabusid pea. Idabloki riikide iseseisvumine, N.Liidu kokkuvarisemine, meie ÜROsse ning paljudesse teistesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse vastu võtmise jne, jne. Kõik see tundub praegu mingi imelise unenäona, aga tegelikult - kas suudab kunagi keegi mõõta, mis kõik selle heaks tehti ja kes tegi. Ja mis mõõtühikutes seda üldse mõõta?

On rõõm veel kord tagantjäreli tõdeda, et me polnud selles protsessis mitte sabasörkjate seas, vaid vahetevahel isegi sammukese teistest tegijatest ees, ja nii, nagu võib Eestit pidada N.Liidu hauakaevajaks (Hirvepark, loomeorganisatsioonide pleenium Toompeal, Rahvarinne jne.), võime me ennast õigustatult lugeda ka N. Liidu lauatennise-föderatsiooni lagundamise pioneerideks.

1992. a. võeti meid *tingimisi* Euroopa Lauatenniselidude liikmeks (sinna võetakse tavalisel viisil ITTFi liikmesassotsiatsioon) ja saime oma lipu all osa võtta juba Stuttgarti EMist. Nagu muuseas saime varsti ka ITTFi liikmeks ja Eesti lipp lehvits MMil esmakordselt Göteborgis 1992. a. Sellest peale oleme osa võtnud pea kõigist rahvusvahelistest tiitlivõistlustest, sealhulgas Barcelona olümpiamängudest (**I. Solopov**), võimaluste piires osaleme mitmesugustel rahvusvahelistel turniiridel ja viime neid ise läbi (meie maine tõusis rahvusvahelises mastaabis ilmselt ka peale seda, kui tutvumisviisiidi meile olid teinud Euroopa Lauatenniselidude president **Nils Bergström** ja peasekretär **Dr. Vladimir Palecek**).

Tänu tundega meenutan oma kauaaegset sõpra ja ametivenda, varalahnunud Soome Lauatenniselidude advokaadist presidenti **Hannu Paanajärvi**, kes oli meile suureks toeks *eesti asja* ajamisel ja kellega koos taastasime esimesel võimalusel meie jaoks tähendusrikkad Eesti-Soome maavõistlused (veteranide maavõistluse käivitajaks oli meie poolt jällegi **Rein Ranne**).

Me tunneme ennast oma inimestena mitmesugustes rahvusvahelistes komisjonides (**Sirje Lubi** isegi ETTU juhtivas komitees, mis koordineerib kõikide teiste komiteede tööd ja kavandab lauatennise arengut terves Euroopas, üritades vastu seista Aasia laavinile), meil on terve plejaad värskeid rahvusvahelise kategooria kohtunikke, ühesõnaga, elame normaalselt täisverelist lauatenniseelu. Omaette küsimus on muidugi meie sportlik tase, aga see on jällegi selline teema, mis vajab eraldi käsitlemist.

Minu aeg presidentina sai ümber, kui see töö, mille ma enda peale olin võtnud, sai tehtud. Vaatamata ametikoha prestiižikusele teadvustasin seda endale ilma igasuguse kõhkluseta.

Paljud minu sõbrad, rahvusvahelise lauatenniseelu juhtivad tegelased, nende seas ka praegune ETTU üks asepresidentidest Juri Possevin, avaldasid imestust, kui panin presidentiameti maha. Temale oli mul vastata kõige lihtsam. Ütlesin, et minu põhieesmärgiks oli tema juhitud N. Liidu lauatenniseföderatsioon põhja lasta ja kui see töö sai tehtud, oligi aeg tagasi astuda: Aus ja osaliselt tõene vastus! Sõpradeks jäime sellele vaatamata.

Uus aeg ja uued nõuded eeldasid uusi inimesi lauatenniselidude etteotsa. Minu arusaamise järgi tegime me parima valiku, otsustades **Mart Kraudi** ja **Priit Raua** kasuks. Punnisid nad vastu mis punnisid, aga paika me nad panime ja oma tööd teevad nad võibolla isegi paremini, kui oleksime osanud oodata. Vaatamata *kombevastasusele* ("Eestimaal on kombeks üks president korraga..."), löime pealegi huvitava ja tegusa pretsedendi.

Ja milline oleks Eesti lauatennise rahvusvaheliste suhete ja kontortipool täna ilma **Sirfeta**? Kas on keegi mõelnud ka sellele? Mõelgem siis, kellele on südamelähedane meie lauatennis, ning hoidkem teda!

Selline oli siis Eesti Lauatenniselidude iseseisvumise lugu nähtuna ühe selle tegija silme läbi. Võitshäbi tundmata võin kinnitada, et tegin seda kogu oma mõistuse ja südamega ("I did my best," ütleksid inglased).

Eesti lauatennise iseseisvumise ja rahvusvahelisse lauatenniseellu integreerumise aastad on kahtlemata parimad minu lauatennisele elatud rohkem kui neljakümnest aastast, millest 28 olen olnud presiidiumi või juhatuse liige. Paar tilka tõrva sellesse potti on aga valanud mõned meie enda kaaslased lauatennisetegelaste hulgast, ja olgu see siinkohal välja öeldud.

Teadaolevalt olen viimaste aastate jooksul sattunud paar korda lauatenniselidude rätigete rünnakute alla (õnneks on ründajateks osutunud siiski vaid paar-kolm tegelast) kui eesti lauatennise "venestamisideoloog" (III). Seda silti on püütud mulle külge riputada seetõttu, et omal ajal seisin avalikult Narova klubile eesti lauatennises koha andmise õiguse eest ja hiljem avaldasin oma vastuseisu meie (muidugi minu arvates) liiga jäikadele keelenõuetele Eesti koondisse pääsemisel, mida taheti teha vaat et põhi-kriteeriumiks.

Kallid kolleegid! Võite uskuda, et eesti lauatenniselidude iseseisvumise eestvedajana, põlise ja keskmisest jõukamate ning represseeritud harjakate suguvõsast pärinevana, omal ajal Tartu Ülikoolist poliitilistel põhjustel eksmatrükuleerituna (1962) ei tunne ma sugugi vähem muret eesti lauatennise hea käekäigu eest, mitte kriipsugi vähem, kui samale pretendeeriv mõni mulk või Tartomoa mies, ja arvan, et olen selleks ka teinud igal juhul mitte vähem, kui mõni teine meie seas. Meie lahkkelid pärinevad ilmselt sealtmailt, et minu kindlate arusaamade järgi ei pea meie lauatenniseelu olema sugugi nii väga "etniliselt puhas" (kõigepealt viiks see meie niigi sportliikku taset veelgi

alla ja on ju teada, millega igasugused etnilised puhastused tavaliselt on lõppenud). Mul pole kunagi olnud vajadust selliste küsimuste otsustamisel lähtuda kas näiteks isiklikest või ütleme, mängija (treeneri ehk mänedžeri) lapsevanema subjektiivsetest huvidest. Oma seisukohti väljendades ja kaitstes olen alati olnud vaba ja teinud seda liberaalse inimesena oma paremate arusaamade järgi, nii, nagu seda on mulle dikteerinud mu kasvatus, südametunnistus, elukogemused, haridus. Sedamoodi loodan ka jätkata, kui lubate, ja tänan siiralt teid kõiki, kellega koos oleme seda sama vankrit lühemalt või pikemalt vedanud.

Siiralt Teie

Viljar Kasemaa, LL.B.

ELTF presiidiumi liige 1968. aastast

ELTL juhatuse liige 1990. aastast, president aastatel 1990...1994

Eesti Olümpiakomitee liige

Euroopa Lauatenniselidude (ETTU) kohtunikekogu liige

Rahvusvahelise Lauatenniseföderatsiooni (ITTF) reeglitekomitee liige aastatel 1993...1995

Rahvusvahelise kategooria kohtunik (IU) aastast 1984